

І. А. Ломачинська
д.е.н., доц.

КОНЦЕПЦІЯ БЛАКИТНОЇ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Повномасштабне вторгнення росії в Україну має катастрофічний вплив на довкілля України, зокрема і на водні екосистеми та водну інфраструктуру, що створює великі ризики для населення, національної економіки, агропромислового комплексу країни, продовольчої безпеки країни та світу тощо. З перших днів військової агресії пошкодження водоочисних споруд і водних каналів є масштабними. Негативний вплив має й потрапляння шкідливих речовин у водойми, що утворилися внаслідок техногенних аварій, розливу нафтопродуктів від знищеної техніки, безпосереднього забруднення залишками боєприпасів, ракетним паливом, важкими металами тощо.

За даними ООН з квітня по грудень 2022 року кількість людей в Україні, яка немає доступу до якісної води, зростає з 6 до 16 мільйонів [1], а розрахунки Світового банку показали, що тільки за рік повномасштабної війни, прямі збитки від пошкодження об'єктів водопостачання і водовідведення становлять 2,2 млрд дол. США [2]. У результаті, на середину 2023 року лише 65% населення України має доступ до централізованого водопостачання [3]. За даними Державної екологічної інспекції України [4], за перші 11 місяців широкомасштабної агресії росія внаслідок техногенного забруднення, засмічення вод і самовільного користування водними ресурсами завдала Україні збитків на суму понад 56 млрд грн. Зруйнування Каховської ГЕС призвело не тільки до втрати водних ресурсів, а й негативних наслідків для системи водопостачання, довкілля, рекреацій, енергетики, національної економіки та національної безпеки. За оцінками ООН та Уряду України попередні втрати від підризу Каховської ГЕС становлять 14 млрд дол. США [5]. Безпрецедентні втрати мають не тільки водні екосистеми України, а й водні екосистеми світу у результаті замінування Азовського та Чорного морів. Як результат, вкрай важливим є відтворення водних ресурсів

України, що потребує уваги до розвитку блакитної економіки та блакитного фінансування у повоєнний період.

На сьогодні не існує єдиного підходу до визначення сутності блакитної економіки. Більш того, ряд авторів пов'язують її з зеленою економікою, що не є коректним. Узагальнення існуючих підходів, переважно запропонованих міжнародними організаціями, дозволяє визначити її як економічну діяльність щодо сталого використання ресурсів водних екосистем, що сприяє економічному зростанню та суспільного добробуту, покращенню засобів для існування та зростання робочих місць при збереженні здоров'я екосистеми світового океану (океани, моря, узбережжя). Отже, головним завданням блакитної економіки є розуміння та краще управління багатьма аспектами стійкості водних екосистем, починаючи від сталого рибальства, туризму, морського транспорту до здоров'я екосистеми та запобігання забрудненню, як результат, блакитна економіка змушує усвідомити, що стале управління ресурсами світового океану вимагає глобальної співпраці через різноманітні форми партнерства. Як результат, блакитна економіка допоможе досягнути цілей сталого розвитку ООН, зокрема цілі 6 «Чиста вода та належні санітарні умови», цілі 7 «Доступна та чиста енергія», цілі 12 «Відповідальне споживання», цілі 13 «Пом'якшення наслідків зміни клімату», цілі 14 «Збереження морських екосистем» тощо.

Отже, блакитна економіка включає широкий спектр економічної діяльності від більш традиційного рибальства, аквакультури, морського транспорту, прибережного, морського та морського туризму тощо до більш новітніх видів діяльності, таких як прибережна відновлювана енергія, послуги морських екосистем (блакитний вуглець), видобуток корисних копалин із морського дна, біорозвідка, яка включає дослідження природних джерел малих молекул, макромолекул, біохімічної та генетичної інформації, які можна перетворити на комерційно цінні продукти для сільського господарства, аквакультури, біоремедіації, косметичної та фармацевтичної промисловості, нанотехнологій, офшорне виробництво відновлювальної енергії тощо.

Згідно з даними ЮНКТАД, «блакитна» економіка в усьому світі оцінюється в 2,5 трлн дол. США щорічно, що еквівалентно розміру сьомої за величиною економіки світу, і очікується, що до 2030 року

вона досягне понад 3 трлн дол. США [6], що свідчить про її великий потенціал.

У контексті використання потенціалу блакитної економіки особливої актуальності на сучасному етапі набувають питання теоретико-методологічного та практичного обґрунтування новітньої концепції «блакитної економіки» або «блакитного зростання» глобальної економіки, що спрямована на управління стійкою трансформацією пов'язаних економічних секторів, щоб підтримувати та збільшувати їх цінність з часом на основі заохочення сталого використання, інновацій, управління океаном та його життєздатними ресурсами, одночасно сприяючи подальшому створенню робочих місць. Зокрема, концептуальної розробки потребує її інноваційне, інвестиційне, фінансове забезпечення, страхування ризиків, організація звітності та оцінювання ефектів (впливів), дискурс блакитної економіки та економіки знань тощо. Відкритим залишається й питання інтеграції в процес прийняття рішень співвідношення та компромісу екологічних міркувань та економічного зростання. Уваги потребує й визначення блакитної економіки як ефективного та трансформаційного підходу до управління блакитними ресурсами, що забезпечується, по-перше, соціальною відповідальністю та суспільною вигодою (переваги) – економічний добробут, соціальне благополуччя, захист навколишнього середовища тощо; а, по-друге, соціальною підтримкою та соціальною ліцензією на діяльність, що дозволяє урівноважити цінності та інтереси суспільства, робочої сили, бізнес-спільноти.

Саме вирішення цих питань і має стати об'єктом сучасних економічних досліджень у галузі «блакитного зростання» глобальної економіки. І Україна не повинна стояти осторонь цих процесів, оскільки своєчасне долучення до розвитку блакитної економіки та блакитних фінансів не тільки прискорить відновлення країни після війни, а й створить потенціал зростання добробуту для майбутніх поколінь.

Список використаної літератури

1. Ukraine humanitarian response 2023. OCHA. 8.06.2023. URL: <https://reports.unocha.org/en/country/ukraine/#cf-50cUU0yjd2yYOTcI3dyuRw> (дата звернення: 02.11.2023).

2. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 – February 2023 (English). Washington, D. C. : World Bank Group.
3. Лише 65% українців мають доступ до централізованого водопостачання. *Рахункова палата*. 14.06.2023. URL: <http://rp.gov.ua/PressCenter/News/?id=1561>
4. За 11 місяців війни російська агресія завдала збитків довкіллю на суму понад 1 трильйон 743 мільярди гривень. *Державна екологічна інспекція України*. 25.01.2023. URL: <https://dei.gov.ua/post/2499> (дата звернення: 03.11.2023).
5. ООН повідомляє про «разючі» збитки через руйнування Каховської ГЕС. *Радіо свободи*. 17.10.2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-hes-ruynuvannya-zbytku/32641695.html> (дата звернення: 02.11.2023).
6. Xin Dai, Steven Yang, Lindsay Jiao Innovative Insurance Solutions for Blue Economy & Sustainable Development. *Beinsure Digital Media*. 05 July 2023. URL: <https://beinsure.com/insurance-blue-economy/> (дата звернення: 01.11.2023).
7. Ломачинська І. А. Блакитна економіка та блакитні фінанси в системі забезпечення сталого розвитку. *Перспективи регулювання соціально-економічних процесів в Україні* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (6 жовтня 2023 року, м. Одеса). Одеса : Олді+, 2023. С. 69–73.